

PM Groddjursinventering Trunsta träsk

Fyra spår Uppsala länsgränsen Stockholm/Uppsala – söder Bergsbrunna

Sigtuna, Knivsta och Uppsala kommuner,
Stockholms och Uppsala län

Järnvägsplan, 2026-03-03

Trafikverket

Postadress: Trafikverket ärendemottagningen, Fyra Spår Uppsala, Box 810, 781 28
Borlänge

E-post: investeringsprojekt@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

Konfidentialitetsnivå: 1 Ej känslig

Dokumenttitel: PM groddjursinventering Trunsta träsk

Författare: WSP Sverige AB, Pernilla Vesterberg

Dokumentdatum: 2026-03-03

Ärendenummer: 2020/132366

Kontaktperson: Trafikverket, projektledare, Jenny Bergh

Foto: WSP Sverige AB

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Inledning	4
1.1 Bakgrund och syfte.....	4
2 Metod och underlag	5
2.1 Beskrivning av området	5
2.2 Tidigare inventeringar	7
2.3 Artportalen.....	7
2.4 Fältinventering	7
3 Resultat	8
4 Samlad bedömning	13
5 Referenser	14

Sammanfattning

Denna PM utgör underlag till järnvägsplan samrådshandling för projekt Fyra spår Uppsala. WSP har på uppdrag av Trafikverket genomfört en manuell groddjursinventering i området runt naturreservatet Gredelby hagar och Trunsta träsk. Syftet med inventeringen var att kartlägga vilka arter som nyttjar våtmarken för lek, och bedöma områdets lämplighet som livsmiljö för groddjur. Området har tidigare inventerats med eDNA-metoden, och en kompletterande manuell inventering rekommenderades för att vidare undersöka områdets värde som livsmiljö.

Groddjursinventeringen genomfördes kvällstid (kl. 21 - 01) under två fältbesök, den 14 april och den 12 maj 2025. Under den manuella inventeringen användes en kombination av två svenska standardiserade metoder för inventering av groddjur: Naturvårdsverkets metod för ”Visuell och audiell inventering” och lysning med ficklampa enligt ”Inventering och övervakning av större vattensalamander (*Triturus cristatus*)”.

Under inventeringen noterades tre arter: vanlig groda, vanlig padda och åkergroda. Lek observerades för samtliga tre arter spritt inom våtmarksområdet, med något fler observationer av vanlig padda i den södra delen av inventeringsområdet, nära Knivstaån. Spellåten från åkergroda och vanlig groda hördes främst från de sydöstra delarna av våtmarksområdet. Två individer av vanlig padda kunde observeras vandra ner mot våtmarken från skogsområdet i den östra delen av naturreservatet. Det bedöms som troligt att de var på vandring från övervintringsmiljöer i skogsområdet öst om våtmarken.

Det samlade inventeringsresultatet visar att Trunsta träsk hyser höga värden för groddjur. Detta beror på förekomsten av ett lämpligt lekvatten i kombination med närliggande övervintrings- och födosökmiljöer. Igenväxningsmarken väster om järnvägen bedöms främst nyttjas för spridning eller födosök. Det bedöms som sannolikt att förekommande groddjur i området främst nyttjar övervintringsmiljöer öster om järnvägen.

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

WSP Sverige AB har på uppdrag av Trafikverket genomfört en manuell groddjursinventering i området kring Trunsta träsk (Figur 1). Syftet med inventeringen var att undersöka inventeringsområdets förutsättningar för groddjur, och att undersöka närmare vilka delar av området som nyttjas för lek och övervintring.

Området kring Trunsta träsk har tidigare inventerats med hjälp av eDNA-metoden, vilken gav värdefull information om förekomsten av groddjur. Metoden är mycket känslig och effektiv för att påvisa arters närvaro, men den ger ingen information om populationsstorlek, reproduktion eller individernas faktiska nyttjande av livsmiljön.

Eftersom området bedöms vara särskilt intressant som livsmiljö för groddjur och inventeringen ska ligga till grund för bedömning av planförslagets påverkan, bedömdes en kompletterande manuell inventering behövas. En manuell inventering ger möjlighet att bedöma hur ett område nyttjas av groddjur med avseende på födosök, reproduktion och övervintring. En manuell inventering kan också ge en uppskattning om populationsstorlek och groddjurens spridningsvägar.

2 Metod och underlag

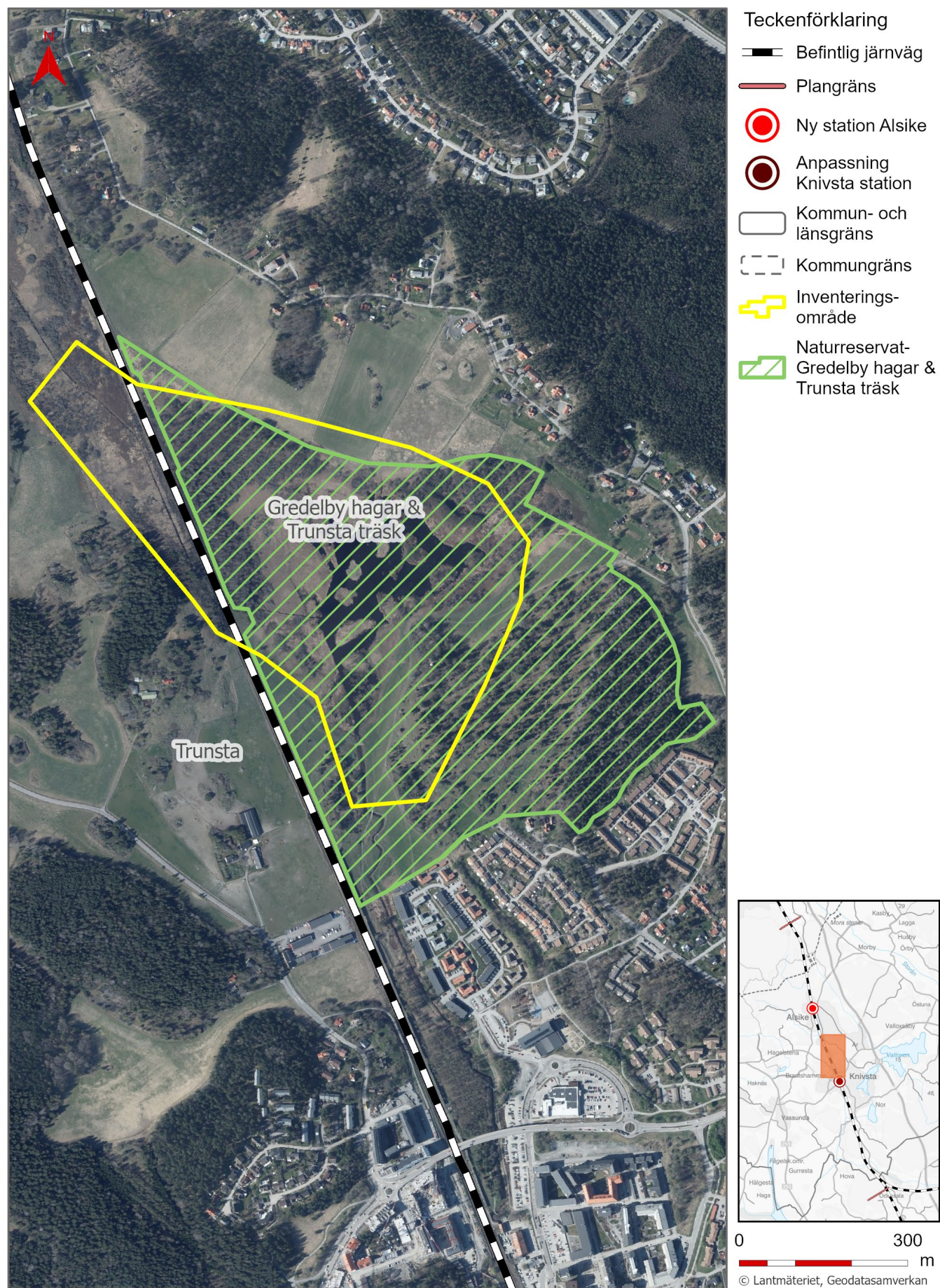
2.1 Beskrivning av området

Strax norr om Knivsta tätort finns naturreservatet Gredelby hagar och Trunsta träsk i nära anslutning till befintlig järnväg. Naturreservatet är en del av Pinglaström och Knivstaåns dalgång som löper genom Knivsta och karaktäriseras av naturbetesmarker och våtmarksområden. I den norra delen av naturreservatet ligger Trunsta träsk, en våtmark med en mosaik av öppna vattenspeglar och små öar, där vattnet från Knivstaån Pinglaström bromsas upp innan dess fortsatta flöde genom Knivstaån genom Knivsta mot Garnsviken i Mälaren. Våtmarken är en utdikad sjöbotten som tillhört Trunsta by.

Söder om Trunsta träsk finns naturbetesmark, äldre vall och åker. I områdets sydligaste del finns blandskog med äldre asp och gran. Nordväst om våtmarken finns ett bälte med alsumpskog. Områdets bevarandevärden är främst knutna till de värdefulla naturbetesmarkerna och våtmarksområdet. Fladdermöss och groddjur trivs i området och här finns även ett rikt fågelliv (Knivsta kommun, 2018). I denna rapport avser benämningen Trunsta träsk den öppna våtmarken, och inte hela naturreservatet.

En mindre del av inventeringsområdet ligger väster om järnvägen och utanför naturreservatsgränsen (Figur 1). Detta område är en del av en sumpig igenväxningsmark omkring Knivstaån genom Knivsta och här är ån kraftigt rätad och dikad. Området karaktäriseras av stora snår med viden (Trafikverket, 2024b). I denna rapport kommer detta område benämnas som igenväxningsmark väster om järnvägen.

Inventeringsområde vid Trunsta träsk

Figur 1. Karta över inventeringsområde för groddjursinventering samt naturreservatet Gredelby hagar och Trunsta träsk.

2.2 Tidigare inventeringar

En groddjursinventering med eDNA-metoden genomfördes av WSP den 15 och 16 maj 2024. I området vid Trunsta träsk togs två olika prov, ett från vardera sida om järnvägen. Vattenproven togs dels från öppna vattenytor i Trunsta träsk, dels från Knivstaån genom Knivstas inlopp till Trunsta träsk, väster om järnvägen.

Resultatet från eDNA-analysen visade detekterad förekomst av vanlig padda, mindre vattensalamander och vanlig groda i Knivstaån genom Knivsta väster om järnvägen. I provet som togs från Trunsta träsk detekterades inga arter. Trunsta träsk var svårtillgänglig för provtagning, då den omges av tätt buskage och sank mark. Därför kunde det antas att analysresultatet inte representerar hela våtmarken, utan snarare ett mindre område som var tillgängligt till fots.

Under tidigare genomförd fladdermusinventering i området (Trafikverket, 2024a) observerades två individer av åkergroda (en adult och en juvenil) norr och söder om våtmarken Trunsta träsk, öster om befintliga järnvägsspår.

2.3 Artportalen

En beställning av naturvårdsarter inklusive skyddsklassade arter gjordes den 14 april 2025 och inkluderar fynd från de senaste 25 åren. Inom inventeringsområdet finns ett inrapporterat fynd av vanlig padda, i övrigt saknas fynd. Cirka 200 meter norr om inventeringsområdet har arterna mindre vattensalamander, större vattensalamander, åkergroda, vanlig padda och vanlig groda inrapporterats från en trädgårdsdamm i ett bostadsområde.

2.4 Fältinventering

Groddjursinventeringen genomfördes kvällstid (kl. 21 - 01) under två fältbesök, den 14 april och den 12 maj 2025, av Pernilla Vesterberg och Nike Nylander, WSP.

Under den manuella inventeringen användes en kombination av två svenska standardiserade metoder för inventering av groddjur: Naturvårdsverkets metod för "Visuell och audiell inventering" (2010) och lysning med ficklampa enligt "Inventering och övervakning av större vattensalamander (*Triturus cristatus*)" (Naturvårdsverket, 2005). Metoden går ut på att gå längs strandkanten vid en potentiell lekmiljö och med hjälp av ficklampa eftersöka lekande individer och regelbundet stanna för att lyssna efter groddjursläten. Alla observerade eller hörda individer noteras därefter.

Igenväxningsmarken väster om järnvägen besöktes i fält innan det blivit mörkt, för att kunna bedöma områdets förutsättningar för groddjurslek.

3 Resultat

Under inventeringen noterades tre arter: vanlig groda, vanlig padda och åkergroda. Lek observerades för samtliga tre arter spritt inom Trunsta träsk, med något fler observationer av vanlig padda i den södra delen av inventeringsområdet där den öppna delen av våtmarken Trunsta träsk angränsar vattenförekomsten Knivstaån genom Knivsta (Figur 2, Figur 3). Spellåten från åkergroda och vanlig groda hördes främst från de sydöstra delarna av Trunsta träsk (Figur 2). På grund av markförhållanden vid Trunsta träsk var det svårt att till fots ta sig tillräckligt nära de lekande groddjuren och därför gick det inte att säkert uppskatta antalet individer eller räkna romklumpar. Totalt gjordes tolv observationer av groddjur under fältbesöken (Tabell 1).

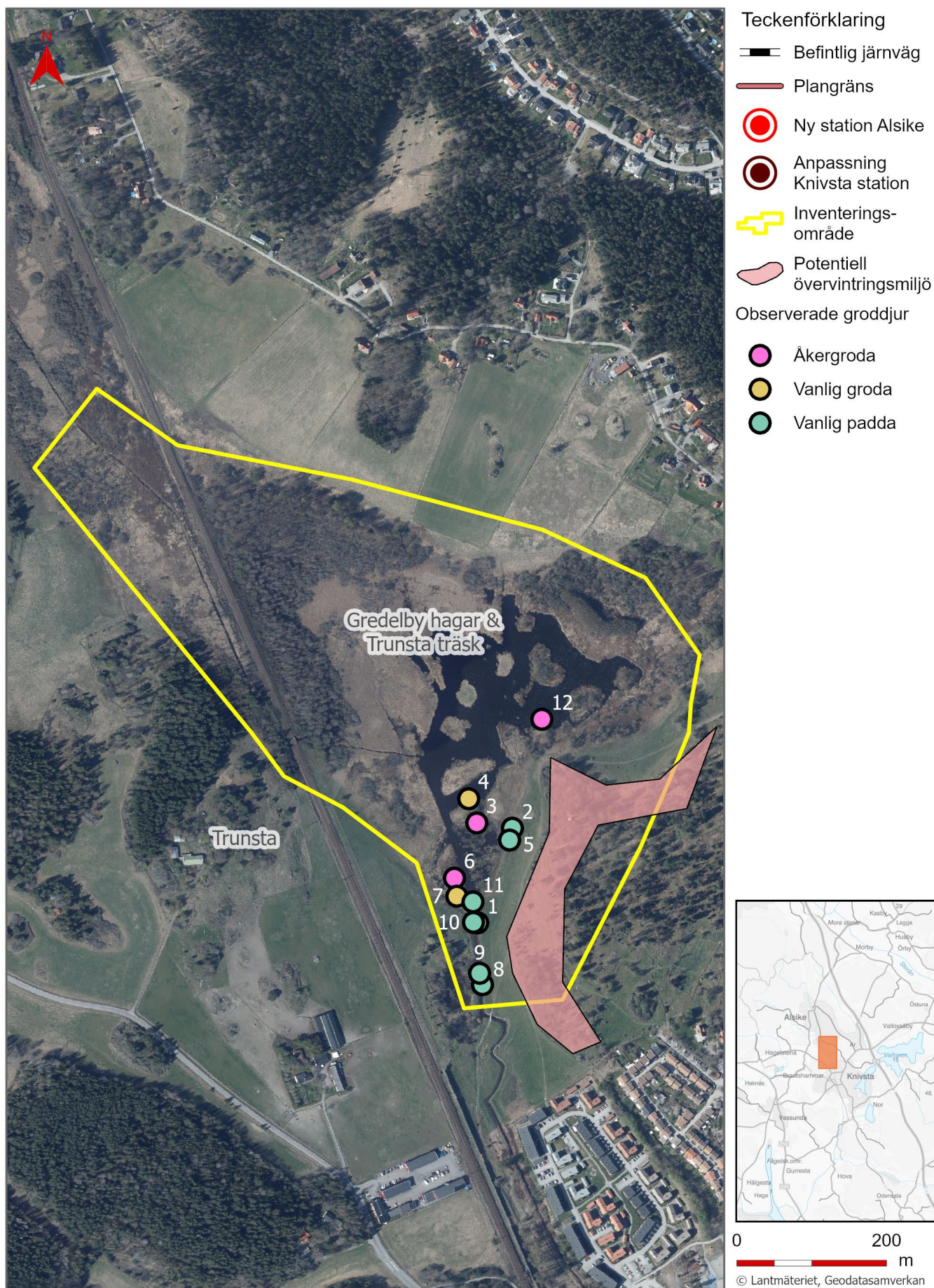
Två individer av vanlig padda kunde observeras vandra ner mot Trunsta träsk från ett skogsområde i den östra delen av naturreservatet. Då skogsområdet har förutsättningar att utgöra övervintringsmiljö (förekomst av död ved och stensamlingar, Figur 4), bedöms det som sannolikt att de observerade paddorna var på vandring mellan övervintringsmiljön och lekvattnet. Det är troligt att individer av åkergroda och vanlig groda också nyttjar samma skogsområde för övervintring.

En sammanställning av inventeringsresultatet kan ses i Figur 2 och Tabell 1.

Tabell 1. Noterade groddjur under inventeringen.

ID observation	Art	Kommentar
1	Vanlig padda	Adult, simmande längs ån.
2	Vanlig padda	Adult, vandrar mot vattnet från skogsområdet i öst.
3	Åkergroda	Spelande, flertalet individer (kunde inte observeras).
4	Vanlig groda	Spelande, flertalet individer (kunde inte observeras).
5	Vanlig padda	Adult, vandrar mot vattnet från skogsområdet i öst.
6	Åkergroda	Spelande, troligtvis från vassområdet norr om punkt.
7	Vanlig groda	Spelande, minst ett par individer.
8	Vanlig padda	Adult, simmande längs ån.
9	Vanlig padda	Adult, simmande längs ån.
10	Vanlig padda	Adult, läte, minst nio individer inklusive spelläte.
11	Vanlig padda	Adult, simmande längs ån.
12	Åkergroda	Spelande, läte från flertalet individer i vassområdet i våtmarkens sydöstra delar.

Resultat manuell groddjursinventering

Figur 2. Figuren visar resultat från groddjursinventeringen.

Vanlig padda i Knivstaån genom Knivsta

Figur 3. Foto på vanlig padda som simmar i Knivstaån genom Knivsta söder om Trunsta träsk.

Trunsta träsk bedöms vara en lämplig reproduktionsmiljö för groddjur då den har en låg risk för uttorkning, hög solinstrålning och en heterogen strandzon (Figur 5). Omkringliggande miljöer inom naturreservatet Gredelby hagar och Trunsta träsk med betesmark, sumpskog, hög tillgång på död ved och andra övervintringsstrukturer bidrar till områdets höga värden även för övervintring och födosök. Det bedöms som sannolikt att groddjuren i området främst nyttjar Trunsta träsk för reproduktion snarare än Knivstaån genom Knivsta och igenväxningsmarken väster om järnvägen.

Inga groddjur observerades i Knivstaån genom Knivstas inlopp till naturreservatet väster om järnvägen. Inga groddjur kunde heller noteras i den västra delen av Trunsta träsk, närmast järnvägen. Igenväxningsmarken väster om järnvägen bedömdes ha låga värden för groddjur på grund av en hög igenväxning av sly längs vattendraget (Figur 6). Den del av Knivstaån genom Knivsta som sträcker sig genom igenväxningsmarken, bedömdes vara för djup och sakna vassbekladda strandkanter som skulle kunna utgöra skyddande lekmiljöer för groddjur då vattendraget har förekomst av fisk.

De arter som detekterades i den tidigare eDNA-analysen i Knivstaån genom Knivsta väster om järnvägen bedöms sannolikt utgöras av enstaka individer som nyttjar vattendraget för spridning eller som födosöksmiljö. Det går inte att utesluta att individer av vanlig padda nyttjar Knivstaån genom Knivsta för lek, då de tolererar

förekomst av fisk och har lägre biotopkrav än övriga arter. Inga observationer av groddjur noterades dock väst om järnvägen vid inventeringen.

Potentiella strukturer för övervintring sydost om Trunsta träsk

Figur 4. Foto på strukturer inom skogsområdet sydost om Trunsta träsk som bedöms kunna nyttjas för övervintring.

Östra delen av Trunsta träsk

Figur 5. Foto på den östra delen av våtmarken Trunsta träsk.

Igenväxningsmark väster om järnvägen

Figur 6. Foto på igenväxningsmark väster om järnvägen. Området bedömdes ha låga värden för groddjur.

4 Samlad bedömning

Tre arter observerades under inventeringen där en av dem, åkergroda, är strikt skyddad under 4 a § artskyddsförordningen. För vanlig groda och vanlig padda gäller förbud mot att döda, skada eller störa individer och för åkergroda gäller skyddet även deras fortplantningsområden och viloplatser. Skyddet omfattar alla levnadsstadier hos djuren.

Det samlade inventeringsresultatet visar att Trunsta träsk hyser höga värden för groddjur. Detta beror på förekomsten av ett lämpligt lekvatten (våtmarksmiljön), i kombination med närliggande övervintrings- och födosöksmiljöer.

Igenväxningsmarken väster om järnvägen saknar förutsättningar för att utgöra ett lämpligt lekvatten och bedöms främst kunna nyttjas av enstaka individer för spridning eller födosök.

Lämpliga övervintringsområden för groddjur har i tidigare inventering pekats ut även väster om järnvägen. Vid den manuella inventeringen observerades endast groddjur öster om spåren vid den östra övervintringslokalen (Figur 2). Detta område är både mer solbelyst och ligger närmare lekvattnet, än det tidigare utpekade området. Eftersom groddjur tenderar att välja övervintringsmiljöer nära sitt lekvatten om sådana finns tillgängliga (Ekologigruppen, 2023), bedöms det som osannolikt att groddjuren skulle korsa befintlig järnväg för att nå den tidigare utpekade övervintringslokalen väster om järnvägen när en lämpligare miljö finns tillgänglig.

5 Referenser

Artdatabanken, 2015. Grodans år - Faunaväktariatet uppmärksammar Sveriges groddjur. Uppsala: Artdatabanken.

Artdatabanken, 2020. Rödlisterade arter i Sverige 2020. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet.

Artfakta, 2024. Artfakta: större vattensalamander (*Triturus cristatus*).
<https://artfakta.se/taxa/100141/information> [Använd 15 10 2024].

Ekologigruppen, 2023. Groddjur i Sandviken, inventering av lekande groddjur och groddjurshabitat.

Knivsta kommun, 2018. Beslutshandling Naturreservatet Gredelby hagar och Trunsta träsk, KS-2018/538.

Kuzmin, S. o.a., 2009. *Rana Arvalis* (Moor Frog).
<https://www.iucnredlist.org/species/58548/86232114> [Använd 10 08 2024].

Naturvårdsverket, 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden - Skyddsvärda däggdjur, samt grod- och kräldjur. Stockholm: Naturvårdsverket.

Södertörnsekologerna, 2008. Ett rikt och nära djurliv: Miljöövervakning av groddjur i och nära tätort. Stockholm.

Trafikverket, 2024a. Fladdermusinventering, Fyra spår Uppsala Länsgränsen Stockholm/Uppsala – söder Bergsbrunna. WSP Sverige AB.

Trafikverket, 2024b. Naturvärdesinventering land- och vattenmiljö. Fyra spår Uppsala Länsgränsen Stockholm/Uppsala – söder Bergsbrunna. WSP Sverige AB.

Trafikverket, 781 89 Borlänge

Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

[trafikverket.se](https://www.trafikverket.se)